

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

ZAKON Br. 03/L-95

**O PRAVIMA BIVŠIH POLITIČKIH ZATVORENIKA I
PROGNANIKA**

Skupština Republike Kosovo;

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo,

Usvaja

**ZAKON O PRAVIMA BIVŠIH POLITIČKIH ZATVORENIKA I
PROGNANIKA**

**POGLAVLJE I
OPŠTE ODREDBE**

Član 1

1. Ovim zakonom uređuju se status bivših političkih osuđenika, bivših političkih zatvorenika i bivših političkih prognanika.
2. Njihova posebna prava iz penzionog i invalidskog osiguranja, prava na obeštećenje za nanetu štetu kao posledica zatvaranja, osuđivanja ili proganjanja, kao i prava članova njihovih užih porodica.
3. Osnivanje organa nadležnog za priznavanje statusa.
4. Postupak za ostvarivanje prava koja se utvrđuju ovim zakonom.

Član 2 **Definicije**

1. Izrazi upotrebljeni u ovom zakonu imaju sledeće značenje:

1.1. **Bivši politički osuđenik** – osoba, građanin Kosova, koji je sudskim aktom u osuđen za inkriminisana dela sa političkim-ideološkim pretekstom totalitarnog režima u bivšoj Jugoslaviji.

1.2. **Bivši politički zatvorenik** - uhapšena osoba, koja je zadržana na određeno mesto, u izolaciji ili kućnom pritvoru i zatvoren iz političkih pobuda i za političke ciljeve, duže od sedamdeset (72) časova u posebnim prostorijama vlasti.

1.3. **Bivša politički persekutovana osoba** - osoba-građanin Kosova koji je pravnim aktom nadležnog organa prognan iz političkih motiva od strane državnih vlasti.

1.4. **Status bivših kažnjenih, zatvorenih ili politički prognanih lica** - njihov pravni položaj prema uslovima, kriterijumima i procedurama utvrđenim ovim zakonom.

1.5. **Članovi porodica kažnjenih lica, zatvorenih ili politički prognanih** - lica koja se utvrđuju odredbama Zakona o porodici.

1.6. **Vladina komisija za prava bivših kažnjenih lica, zatvorenih ili politički prognanih** - komisija osnovana posebnim zakonom u skladu sa odredbama ovog zakona.

1.7. **Institut za integraciju bivših političkih zatvorenika** - institut osnovan posebnim aktom u skladu sa odredbama ovog zakona.

1.8. **Komisija za žalbe** - vladina komisija osnovana prema odredbama ovog zakona.

POGLAVLJE II **OSNOVNE ODREDBE**

VREMENSKO I PROSTORNO PROSTIRANJE PRIMENE ZAKONA

Član 3.

Status i kategorije bivših političkih zatvorenika i prognanika

1. Status lica definisanih u ovom članu pripada ovim kategorijama:

- 1.1. bivši politički osuđenik;
- 1.2. bivši politički zatvorenik; i
- 1.3. bivši politički prognanik.

2. Bivši politički osuđenik, po ovom zakonu se smatra građanin Kosova koji je sudskim aktom osuđen u sudskoj proceduri u civilnom ili vojnom sudu za inkriminirana politička - ideološka i patriotska dela, u toku totalitarnih režima u bivšoj Jugoslaviji.

3. Bivši politički zatvorenik, po ovom zakonu se smatra lice lišen od slobode i zadržano u određeno mesto u izolaciji i zatvoren zbog motiva, ciljeva i političke interese, više od sedamdeset i dva (72) sata u lokalima organa gonjenja odnosno nadležni organa zvanični institucija bezbednosti (policije, vojske i tajne službe).

4. Bivši politički prognanik po ovom zakonu smatra se lice – građanin Kosova protiv kojeg su pravnim aktom nadležnog organa preduzete političko – pravno mere i postupci koji su direktno ili indirektno uticali na meru suspendiranja ili prekida radnog odnosa, školovanja, oduzimanja dozvole, odnosno zabrana obavljanja delatnosti sredstvima lične svojine, zbog ubeđenja, opredeljenja ili direktni i indirektni veza sa licima koji su kažnjeni i progonjeni, na osnovu pretpostavljene političke sumnje inkriminacije.

5. Lica iz ovog člana su kažnjena i ne opravdano progonjena i na toj osnovi nisu krivi za moralne, političke, socijalne i ekonomske efekte.

Član 4.

Status i prava lica iz člana 3. ovog zakona priznaje im se za vremenski period vladavine totalitarnih režima, od njihovog uspostavljanja, odnosno od 1. mart 1913 do 12. juna 1999.godine, odnosno osuđenici koji su ostali u zatvoru do njihovog oslobađanja

Član 5.

1. Građani Kosova koji, zbog političkog hapšenja, osuđivanja, kasnijih pritisaka, zastrašivanja, pretnji, progona, zlostavljanja, društvene diskvalifikacije, ili drugih oblika ugroženosti bili primorani da napuste Kosovo ili neko drugo mesto bivše Jugoslavije, ili ako su i u drugim pojedinim delovima bivše Jugoslavije ili u emigraciji, van bivše Jugoslavije, bili uhapšeni i persekutovani iz političkih pobuda, uživaju prava predviđena ovim zakonom.

2. Osobama iz stava 1. ovog člana koje su bile lišene života u zatvoru ili su umrle kao dokazana posledica hapšenja, odnosno od posledica hapšenja na Kosovu, na području bivše Jugoslavije ili u emigraciji, priznaje se status palog borca, dok njihovi članovi porodice, odnosno njihovi naslednici uživaju sva prava predviđena zakonom.

Član 6.
Prava i način njihovog ostvarivanja

1. Lica iz člana 3. ovog zakona imaju pravo na pravnu, moralnu društvenu i političku realizaciju zbog posledica hapšenja, kažnjavanja i nepravедnog tretmana.
2. Imovinska prava u vezi konfiskovane nepokretnosti kao i beneficije koje proističu iz ovog statusa mogu se preneti na potomke u skladu sa odredbama Zakona o imovinskim pravima i Zakona o nasleđivanju.

Član 7.
Pravo na naknadu

1. Lica iz stava 2. člana 3. ovog zakona, a u posebnim slučajevima i lica iz stava 3. člana 3. ovog zakona, imaju pravo na adekvatnu postepenu materijalnu naknadu.
2. Poseban slučaj prema ovom zakonu su lica iz stava 3. člana 3. ovog zakona koji su izdržavali kaznu zatvorom duže od šesdeset (60) dana.
3. Obeštećenje za jedan dan proveden u zatvoru isplaćuje se prema važećim odredbama o nevino osuđenim licima.
4. Kriterijumi, oblik obeštećenja, rokovi i ostali modaliteti uređuju se posebnim aktom.

Član 8.

Osobe iz člana 3. ovog zakona, koje su ostale sa trajnim psihičkim i fizičkim ili psihofizičkim posledicama, kao rezultat nasilnog postupka, zastrašivanja, torture, trauma, zlostavljanja i drugih zloupotreba tokom istražnog postupka, imaju pravo na rehabilitaciju, zdravstveno i socijalno osiguranje, u skladu sa zakonom, izuzimajući one koje su bile obuhvaćene u nekoj od korisničkih kategorija po ovoj osnovi.

Član 9.
Pravo na penzijsko i invalidsko siguranje

1. Osobe iz člana 3. ovog zakona imaju pravo na penzijsko, odnosno invalidsko siguranje, srazmerno vremenu provedenog u zatvoru, odnosno stepenu invalidnosti prouzrokovane u zatvoru.
2. Pravo na socijalno i invalidsko osiguranja i staž uređiće se posebnim aktom.

3. Lica iz stava 1. i 2. člana 3. ovog zakona, koji su postali stalni invalidi, dobiju posebnu penziju iz budžeta Kosova.

Član 10.

Političkom zatvoreniku i osuđeniku vreme provedeno u zatvoru priznaje se kao radni staž u dvostrukom trajanju.

Član 11.

Osobe koje na osnovu ovog zakona, nakon okončanja odgovarajućeg postupka stiču beneficirani status, dobijaju uverenje o beneficijama koje uživaju.

Član 12.

1. Osobe iz stava 3. ovog zakona koje se nalaze u teškom ekonomskom i zdravstvenom stanju, pod istim uslovima, imaju pravo i na sledeće odgovarajuće oblike beneficija:

- 1.1. prednost pri zapošljavanju;
- 1.2. prednost pri dobijanju stipendije i smeštaja njihove dece u domovima;
- 1.3. prednost u besplatnom korišćenju školskih udžbenika;
- 1.4. poreske i carinske olakšice za nabavku neophodnih sredstava i opreme za njihovu zdravstvenu rehabilitaciju;
- 1.5. olakšice kod plaćanja troškova prevoza sredstvima javnog prevoza;
- 1.6. socijalnu i ekonomsku pomoć;
- 1.7. smeštaj;
- 1.8. naknadu troškova sahrane.

2 Uslovi, kriterijumi i postupak za ostvarivanje gore navedenih olakšica uređuju se posebnim aktom.

POGLAVLJE III POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA

Član 13.

1. Prava predviđena ovim zakonom se zahtevaju, stiču i ostvaruju u odgovarajućem upravnom postupku, na osnovu pisanog zahteva i kompletirane dokumentacije.
2. Zahtev za priznavanje prava po ovom zakonu, osobe iz člana 3. ovog zakona mogu podneti nakon priznavanja statusa predviđenog zakonom.
3. Za priznavanje i ostvarivanje prava prema ovom zakonu, osobe moraju podneti pisani zahtev kao i ostale neophodne dokaze.
4. Neophodan pisani dokaz je je potvrda o izdržavanju kazne, presuda, odnosno sudsko rešenje nadležne institucije kojim se potvrđuje: radnja, posledica, vreme provedeno u zatvoru, pisani dokaz izdat od strane Udruženja političkih zatvorenika, izjava svedoka i dr.

Član 14.

Institucije i organi koji raspolažu potrebnom dokumentacijom za dokazivanje statusa osoba iz člana 3. ovog zakona, koje vode i čuvaju ovu dokumentaciju, dužne su da na zahtev zainteresovane stranke izdaju ovu dokumentaciju najkasnije u roku od šesdeset (60) dana od dana prijema zahteva.

Član 15.

Ako je osoba iz člana 3. ovog zakona umrla pre podnošenja zahteva za priznavanje ovog prava, zahtev može podneti nasledni član njegove porodice.

Član 16.

Osobi kojoj je odbijen zahtev za priznavanje statusa političkog zatvorenika, jer nije bio u mogućnosti da podnese traženu dokumentaciju prema ovom zakonu, može podneti novi zahtev, uz priloženje novih činjenica i razloga.

Član 17.

U vezi sa uslovima za sticanje prava na penziju, visinu penzije, postupak za ostvarivanje ovog prava, isplate i usaglašavanja penzije, kao i o ostalim pitanjima koja nisu uređena ovim zakonom, shodno se primenjuju zakonske odredbe o penzijskom i invalidskom osiguranju zaposlenih.

Član 18.

Osobe iz člana 3. ovog zakona koje neosnovano stiču status, odnosno odgovarajuća prava predviđena ovim zakonom, obavezni su da vrate bespravno dobijena sredstva.

POGLAVLJE IV VLADINA KOMISIJA ZA OSTVARIVANJE PRAVA BIVŠIH POLITIČKIH ZATVORENIKA I PROGNAZIKA

Član 19.

1. Za priznavanje prava osoba iz člana 3. ovog zakona osniva se posebna vladina komisija.

2. Vladinu komisiju osniva Vlada, a sastavljena je od:

- 2.1. jednog (1) predstavnika Ministarstva pravde;
- 2.2. jednog (1) predstavnika Ministarstva rada i socijalne pomoći;
- 2.3. jednog (1) predstavnika Ministarstva zdravlja;
- 2.4. jednog (1) poslanika Skupštine Kosova iz odgovarajuće komisije;
- 2.5. jednog (1) predstavnika Udruženja političkih zatvorenika Kosova; i
- 2.6. jednog (1) predstavnika civilnog društva, odnosno Udruženja pravnika Kosova.

3. Predsednik Komisije bira se za mandat od jedne (1) godine iz reda članova Komisije.

4. Vladina komisija za ostvarivanje prava bivših političkih zatvorenika utvrđuje uslove, kriterijume, vrstu i način obeštećenja (kompenzacije) osoba iz člana 3. ovog zakona, u postupku predviđenim zakonom i drugim odgovarajućim podzakonskim aktima.

5. O žalbama na odluke komisije iz stava 1. ovog člana odlučuje posebna drugostepena komisija Vlade (Komisija za žalbe). O svom radu, organizaciji i funkcionisanju, komisija donosi poslovnik koji usvaja Vlada.

POGLAVLJE V

INSTITUT ZA BIVŠE POLITIČKE ZATVORENIKE I PROGNAIKE

Član 20.

1. Institut se osniva u cilju razmatranja, istraživanja i objavljivanja istine za bivše osuđenike, zatvorenike i političke prognanike, kao i u cilju njihove integracije u društvu.
2. Institut iz stava 1. ovog člana je posebna stalna državna institucija koja svoju delatnost vrši na čitavoj teritoriji Kosova.
3. Rad, delokrug i aktivnosti Instituta uređuju se posebnim aktom.

POGLAVLJE VI

ROKOVI ZA POKRETANJE POSTUPKA ZA OSTVARIVANJE PRAVA

Član 21.

Zahtev za realizovanje prava iz člana 3 ovog Zakona podnosi se Vladinoj komisiji osnovanoj prema Zakonu u četvorogodišnjem (4) periodu, šest (6) meseci nakon njegovog stupanja na snagu.

Član 22.

1. Finansijska sredstva za izvršenje obaveza koje nastaju priznavanjem prava prema ovom zakonu obezbeđuje Vlada iz budžeta Kosova, drustvene nepokretne imovine, fonda privatizacije, akcija privatizacije itd.
2. Ishod rada, primenu zakona i javnost u radu vladine Komisije iz člana 19. ovog zakona prati i nadgleda Skupština Republike Kosovo.
3. Komisija iz člana 19. ovog zakona dužna je da preko Vlade, najmanje jednom (1) godišnje, podnese pisani izveštaj Skupštini o toku i efikasnosti ostvarivanja prava predviđenih ovim zakonom.

POGLAVLJE VII KAZNENE ODREDBE

Član 23.

1. Nesprovođenje odredaba ovog zakona kažnjava se prema važećim zakonima.
2. Kada se utvrdi da su osobe iz člana 3. ovog zakona su stekle status falsifikovanim dokumentima, pored vraćanja stečenog iznosa, goniće se i krivično u skladu sa važećim zakonom.
3. U slučaju kada osoba iz člana 3. ovog zakona koja su lažno kažnjena ili zatvorena od države, ista ne uživaju prava na osnovu ovog zakona

POGLAVLJE VIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 24.

1. Članovi porodice osoba kojima je priznato lično pravo po ovom zakonu, uživaju sva prava iz Šeme socijalne pomoći.
2. Korisnik porodičnih primanja po osnovu ovog zakona, ne može istovremeno biti i korisnik Šeme socijalne pomoći.
3. Korisnici prava iz Zakona o penzijama lica sa ograničenim sposobnostima i/ili korisnici starosne penzije iznad šesdeset i pet (65) godina života, mogu biti i korisnici prava iz ovog zakona.

Član 25.

Vlada, odnosno odgovarajuće ministarstvo obavezuje se da najkasnije u roku od šest (6) meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, osniva komisiju iz člana 19. Kao i Institut shodno članu 20. ovog zakona i da donese predviđena podzakonska i druga administrativna akta kojima će se urediti obim prava predviđena ovim zakona.

Član 25.
Stupanje na snagu

Ovaj zakon stupa na snagu petnaest (15) dana od dana objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Zakon br. 03/L-95
28. oktobar 2010.godine

Član Predsedništva Skupštine

Xhavit HALITI